

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม (หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง 2533) และการจะดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องมีการประกอบอาชีพ การประกอบอาชีพจะนำมาซึ่งปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ และจะทำให้บุคคลมองเห็นคุณค่า และภูมิใจในศักดิ์ศรีของตนเอง นอกจากนี้ การประกอบอาชีพสุจริตต่าง ๆ เป็นการช่วยสังคมโดยส่วนรวมด้วย แต่การที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตนเองในด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่า สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ค่านิยมและบุคลิกภาพของ ตนนั้น เป็นเรื่องที่ต้องมีการวางแผนล่วงหน้าอย่างรอบคอบเพื่อที่จะได้ตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

จากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539 ได้มีการกำหนดนโยบายการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในเรื่องอาชีพไว้ดังนี้ คือ เร่งรัดการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพทุกระดับรวมทั้งให้เยาวชนมีความรู้ ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพ ความสามารถ ความสนใจและความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจ และรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมต่อไป นอกจากนี้ ปัจจุบันหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนในบางวิชาที่ตนมีความถนัดและความสนใจ เพื่อสำรวจตนเอง อันจะนำไปสู่การเลือกแผนการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อไปสู่การศึกษาต่อและเลือกอาชีพต่อไป แต่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งอยู่ระหว่างอายุ 13-15 ปี หรือช่วงวัยรุ่นตอนต้น เป็นวัยที่กำลังแสวงหา

เอกลักษณ์ของตนเอง (self-identity) กำลังสำรวจตนเองและแสวงหาเป้าหมาย เพื่อจะแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างถูกต้อง และมีพัฒนาการขึ้นต่อไปด้วยดี แต่ถ้าหากไม่สามารถค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ ก็จะไม่สามารถแสดงบทบาทได้อย่างถูกต้องจะรับเอาบทบาทของคนอื่น ๆ ในสังคมมาเป็นของตนซึ่งไม่เหมาะสมต่อตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกสับสนในตนเอง (Erikson 1963 : 261-263) เนื่องจากเหตุนี้ จึงมีส่วนทำให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นจำนวนมากไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้

ได้มีการสำรวจปัญหาในการเลือกอาชีพ ดังเช่น งานวิจัยของ สวัสดิ์ เรื่องฉาย : 2519, อรรวรรณ ประคองเวช : 2521, ประสาท อิศรปริดา : 2523, จรินทร์ บุญชุ่ม : 2525, วจี ปัญญาใส : 2535 สรุปได้ว่า นักเรียนประสบปัญหาในการเลือกอาชีพนี้นี้ คือ นักเรียนไม่ทราบว่าตนเองมีความสามารถ ความถนัด ความสนใจและบุคลิกภาพเหมาะสมกับอาชีพใด การขาดความรู้ในรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพ เช่น ไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ ไม่ทราบแนวทางเตรียมตัวสู่อาชีพ พร้อมทั้งไม่เห็นความสำคัญของการวางแผนการประกอบอาชีพ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และเลือกอาชีพไม่สอดคล้องกับตนเอง

จากการสำรวจความต้องการความช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา (วัชรวิทย์ ทรัพย์มี และจตุรี วาทิกทินกร : 2528, อภรณ์ แก้วมาลา : 2537) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ ต้องการความช่วยเหลือในการวางแผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ โดยเฉพาะพบว่า มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถึงร้อยละ 80 มีความต้องการความช่วยเหลือในการเลือกศึกษาต่อและเลือกอาชีพ และจากประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งเป็นครูแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาเป็นเวลาติดต่อกันถึง 6 ปี พบว่า มีนักเรียนระดับชั้นนี้ส่วนหนึ่ง ยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกแผนการเรียน และเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม บางคนเลือกตามเพื่อน โดยไม่ได้คำนึงถึง

ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และบุคลิกภาพของตน เมื่อเรียนในแผนการเรียนนั้นไปแล้ว เกิดปัญหาต้องเปลี่ยนแผนการเรียนหรือต้องทเรียนในวิชาที่ตนไม่ถนัด ไม่ชอบ ทำให้เรียนไปอย่างไร้ความสุข บางคนต้องยอมเสียเวลาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไป 1 ปี เพื่อจะรอสอบเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะได้เลือกแผนการเรียนที่ตนเองสนใจอย่างแท้จริง จากปัญหานี้จะเห็นได้ว่าการเลือกตัดสินใจผิดพลาด ทำให้เสียเวลา เสียทุนทรัพย์ นั้นเป็นเพราะว่า นักเรียนไม่ได้วางแผนการเลือกอาชีพหรือวางแผนเลือกอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง

ครูแนะแนวมีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการช่วยเหลือนักเรียน ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูแนะแนว จึงพยายามแสวงหาวิธีช่วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นระดับชั้นหัวเลี้ยวหัวต่อในการเลือกแผนการเรียนและเลือกอาชีพในอนาคต การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม (Group Career Counseling) เป็นวิธีหนึ่ง ที่ทำให้นักเรียนรู้จัก และเข้าใจตนเอง อันนำไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยมีผู้นำกลุ่มเป็นผู้เอื้ออำนวย ให้กระบวนการกลุ่มดำเนินไปด้วยความราบรื่น สมาชิกทุกคนมีบทบาทในการช่วยเหลือ สนับสนุนให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม จะเป็นบรรยากาศที่อบอุ่นไว้วางใจ เข้าใจและยอมรับซึ่งกันและกัน ดังที่ วัชรวิ ทรัพย์มี (2531 : 107-108) กล่าวว่า การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มนี้เหมาะสมกับวัยรุ่นมาก เพราะวิธีการปรึกษาเป็นกลุ่ม ตรงกับความต้องการและธรรมชาติของเด็กวัยรุ่น พร้อมทั้งสนองความต้องการของเขาได้เป็นอย่างดี บรรยากาศในการปรึกษากันเป็นกลุ่ม จะมีการยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้สมาชิกกลุ่มกล้าแสดงความรู้สึก แสดงความคิดเห็น กล้าพูดถึงข้อดี ข้อบกพร่องของตน กล้าซักถามและอภิปรายในสิ่งที่ตนเองสนใจ ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ การยอมรับและเข้าใจกัน ของสมาชิกในกลุ่มจะทำให้แต่ละคนมีกำลังใจที่จะเผชิญและแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี นอกจากนี้ สมิทและอีแวนส์ (Smith and Evans 1973 : 202-208) พบว่าการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม (Group Career Counseling) จะช่วยให้การตัดสินใจเลือกอาชีพ เป็นไป

อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม เพื่อช่วยให้สมาชิกกลุ่มสามารถวางแผนและตัดสินใจเลือกอาชีพได้นั้น การรู้จักตนเอง และมีความรู้เรื่องอาชีพเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจ ดังที่ อี จี วิลเลียมสัน (E.G. Williamson 1962 อ้างถึงใน Crites 1981) ผู้นำของทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพ ตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล (Trait and Factor Career Counseling Theory) ซึ่งพัฒนาทฤษฎีนี้มาจากหลักการของแฟรงค์ พาร์สัน (Frank Parsons) กล่าวไว้ว่า การเลือกอาชีพของบุคคล ประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ การรู้จักตนเองทั้งลักษณะ (Trait) ของตนเองซึ่งได้แก่ ความสามารถ ความถนัด ทักษะทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพ และบุคลิกภาพ ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ วัดได้โดยใช้แบบวัด ซึ่งมีการแปลผลจากแบบวัด และวิธีการที่ไม่ใช้แบบวัด เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต และปัจจัย (Factor) ของตนเองเป็นต้นว่า สภาพครอบครัว บุคคลแวดล้อม ทุนทรัพย์ ถิ่นที่อยู่และค่านิยมของชุมชน ประการต่อมา คือ การรู้จักงานอาชีพ คือ รู้ลักษณะอาชีพต่าง ๆ ความต้องการของตลาดแรงงาน รายได้ และโอกาสความก้าวหน้า ประการสุดท้าย คือ การใช้วิจารณ์ญาณวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน เพื่อให้สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้

ไอวี (Ivey 1993 : 73) ได้กล่าวว่าทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาอาชีพ ตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล (Trait and Factor Career Counseling Theory) เป็นทฤษฎีที่เหมาะสมในการช่วยการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล โดยมีหลักการและกระบวนการที่สมเหตุสมผล

อีจี วิลเลียมสัน (E.G. Williamson : 1972) ได้สำรวจพบว่า มีผู้นำทฤษฎีการให้บริการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพ ตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล (Trait and Factor Career Counseling Theory) ไปใช้กันอย่างแพร่หลาย และได้รับผลเป็นที่น่าพอใจ แต่วิลเลียมสัน ได้เตือนผู้นำทฤษฎีนี้ไปใช้ว่า ไม่ควรเป็นเพียงแค่การให้ผู้รับบริการรู้จักตนเอง และรู้ข้อมูลด้านอาชีพเท่านั้น แต่ควรมีการอภิปรายจนข้อมูลเหล่านั้น มีความหมายต่อตัวผู้รับบริการ และควรเน้นกระบวนการคิดโดยใช้วิจารณญาณในการวางแผนและการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบ กลุ่มตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล มาทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน

1. ทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะ และปัจจัยส่วนบุคคล

(Trait and Factor Career Counseling Theory)

เอ็ดมันด์ จี วิลเลียมสัน (Edmund G. Williamson) ได้เป็นผู้พัฒนาทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพ ตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล (Trait and Factor Career Counseling Theory) ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1939 โดยได้แนวคิดในการตัดสินใจเลือกอาชีพจากแฟรงค์ พาร์สัน (Frank Parsons : 1908) ซึ่งได้ชื่อว่า "บิดาแห่งการแนะแนวอาชีพ" โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

1.1 หลักการของทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวคิด- แบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล

ทฤษฎีนี้มีหลักการว่า บุคคลใช้วิจารณญาณตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเอง และวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน ทฤษฎีนี้มีรากฐานมาจากจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคล (Psychology of Individual Differences) และจิตวิทยาประยุกต์ (Applied Psychology) โดยมีหลักการว่า บุคคลประกอบด้วยลักษณะหลายประการ เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกลักษณะ ซึ่งสำรวจและวัดได้ด้วยแบบทดสอบทางจิตวิทยา หรือแบบสำรวจ ตลอดจนใช้การสังเกตหรือการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ทฤษฎีนี้ยังเห็นว่า บุคคลเลือกอาชีพโดยพิจารณาอาชีพประกอบการพิจารณาตนเอง เป็นต้นว่า การพิจารณาลักษณะอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน ทฤษฎีนี้มีหลักการเลือกอาชีพดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ตนเอง โดยบุคคลจะวิเคราะห์คุณสมบัติต่าง ๆ และองค์ประกอบของตนเอง เป็นต้นว่า ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด บุคลิกภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพการณ์ต่าง ๆ ในครอบครัว

2. การวิเคราะห์อาชีพ โดยบุคคลจะแสวงหาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพ เป็นต้นว่า ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน รายได้ ความมั่นคง โอกาสก้าวหน้า

3. การใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเอง และวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน

1.2 ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ ตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้ คือ

ความถนัดและสติปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ นอกจากนั้นยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพด้วย

ความสนใจ

ความสนใจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ และจะมีอิทธิพลต่อการที่ เขาจะมีความบากบั่นในการประกอบอาชีพนั้นมากน้อยเพียงใด

ค่านิยม

ค่านิยมของบุคคลที่มีต่ออาชีพ มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ เป็นต้นว่า คนที่มีเมตตา ชอบช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ อาจเลือกอาชีพนักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ พยาบาล คนที่ยึดความเป็นธรรมในสังคม อาจเลือกอาชีพนักกฎหมาย

บุคคลแวดล้อม

บุคคลแวดล้อมเป็นต้นว่า พ่อแม่ ญาติ ครู นักแนะแนว ล้วนมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล เช่น เด็กบางคนอยากเลือกอาชีพครู เพราะนิยมนิยมชอบครูของตน หรือ บางคนอาจเลือกอาชีพตามเพื่อนสนิท บางคนเห็นพี่ประสบความสำเร็จในอาชีพ ความพอใจในอาชีพของพี่ อาจมีอิทธิพลในการที่น้องจะดำเนินรอยตามโดยเลือกอาชีพตามพี่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ โดยที่บุคคลที่มีผลการเรียนดีในแขนงวิชาใด มักจะเลือกอาชีพในแขนงนั้น และบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทั่วไปในเกณฑ์ดี มีแนวโน้มจะเลือกอาชีพในระดับวิชาชีพ

ครอบครัว

ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล โดยที่ลูกบางคนจะเลือกอาชีพตามอาชีพของพ่อแม่ และสถานะเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว จะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

บุคลิกภาพและการปรับตัว

บุคลิกภาพและการปรับตัว มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ บุคคลที่มีบุคลิกลักษณะแตกต่างกัน เช่น มีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นผู้ตาม ชอบเก็บตัว ชอบสังคม มีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพต่างกัน ตามความเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน นอกจากนี้ ยังมีผู้วิจัยพบว่า เด็กที่มีปัญหาในการปรับตัว จะเลือกอาชีพได้ช้ากว่าเด็กที่ปรับตัวได้ดี ฉะนั้นจึงไม่ควรเร่งเด็กประเภทนี้เลือกอาชีพเร็วเกินไป ควร เขาต้องใช้เวลาเลือกนาน

ถิ่นที่อยู่และค่านิยมในชุมชน

ถิ่นที่อยู่และค่านิยมในชุมชน มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ มีงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องนี้พบว่า เด็กที่มีถิ่นฐานในชนบทจะเลือกอาชีพที่ไม่ค่อยมีเกียรติยศ และเป็นอาชีพที่รายได้ไม่สูง นอกจากนั้น ค่านิยมในชุมชนมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพด้วย จะสังเกตพบว่า คนไทยในชนบทมักจะนิยมให้บุตรหลานเลือกอาชีพครู พยาบาล ทหาร เพราะถือว่าเป็นอาชีพน่ายกย่อง เป็นต้น

จะพิจารณาได้ว่า ทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล มีแนวคิดว่าการเลือกอาชีพได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบหลายประการ คือ ความถนัด สติปัญญา ความสนใจ ค่านิยมของบุคคล และชุมชน บุคคลแวดล้อม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครอบครัวยุคสภาพและการปรับตัว ตลอดจนที่อยู่อาศัย แต่ละบุคคลอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง มากน้อยต่างกัน หรืออาจได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย (วัชรวิ ทรัพย์มี 2523 : 16-17)

1.3 การพิจารณามนุษย์ตามทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล

ทฤษฎีนี้มีการพิจารณามนุษย์ดังนี้

1. แม้มนุษย์จะมีสติปัญญาและเหตุผล ตลอดจนมีแนวโน้มที่จะพัฒนาตนเองได้ แต่การที่มนุษย์จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่นั้น ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น

2. มนุษย์มีความแตกต่างกันทั้งด้านลักษณะต่าง ๆ (trait) เป็นต้นว่า ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ สติปัญญา และปัจจัยส่วนบุคคล (factor) ก็ต่างกัน เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว ถิ่นที่อยู่อาศัย ลำดับที่ในการเกิด ผู้รับบริการมักจะไม่รู้จักลักษณะต่าง ๆ อย่างถ่องแท้ ฉะนั้นผู้ให้บริการปรึกษาจะต้องช่วยให้ผู้รับบริการรู้จักตนเอง และนำไปประกอบกับข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในการพิจารณา

ตัดสินใจหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตน

3. ลักษณะหลายประการของบุคคล เช่น ความสามารถและความสนใจ ไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ ฉะนั้น การที่ผู้ให้บริการปรึกษาได้รับข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้รับบริการ จะทำให้เข้าใจลักษณะต่าง ๆ ของผู้รับบริการดีขึ้น และผู้ให้บริการปรึกษาพึงตระหนักว่าลักษณะต่าง ๆ ของผู้รับบริการเป็นสิ่งที่วัดได้ โดยผู้ให้บริการปรึกษาจะต้องระวังการประเมินลักษณะของผู้รับบริการ ซึ่งได้จากกลวิธีเก็บข้อมูลต่าง ๆ ให้ตรงกับข้อเท็จจริง

4. ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ปัญหาทางอารมณ์โดยเฉพาะความวิตกกังวล มีพื้นฐานมาจากการที่บุคคลนั้นไม่สามารถตัดสินใจหรือแก้ปัญหา ทฤษฎีนี้เน้นที่กระบวนการตัดสินใจ โดยเชื่อว่าถ้าบุคคลสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ ความวิตกกังวล และปัญหาด้านอารมณ์จะลดลงและหมดไปได้ เพราะปัญหาทางอารมณ์เกิดจากความไม่แน่ใจ การตัดสินใจไม่ได้และการขาดข้อมูล ถ้าสามารถทำให้ผู้รับบริการเกิดความแน่ใจว่า เขาจะสามารถวางแผนอนาคต ด้านการศึกษาและอาชีพ และแก้ปัญหาด้านนี้ของเขาได้ โดยมีข้อมูลอย่างเพียงพอ ปัญหาด้านอารมณ์จะหมดไป

1.4 จุดประสงค์ของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ

จุดประสงค์ของ "การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ" คือ การช่วยให้ผู้รับบริการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ โดยการรู้จักและตระหนักในลักษณะและปัจจัยของตนเอง และรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ และช่วยให้ผู้รับบริการได้เรียนรู้ว่า กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอนนั้น ควรดำเนินการอย่างไร จึงจะเป็นการคิดวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ให้บริการจะสนับสนุนให้ผู้รับบริการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล และรอบคอบในการพิจารณาลักษณะและปัจจัยของตนเอง โดยการรวบรวมข้อมูล

ที่เกี่ยวข้องมาคิดวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน ปราศจากอคติ เพื่อไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างเหมาะสม

จากจุดประสงค์ดังกล่าว การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ช่วยเหลือนักเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้เพราะจะมีส่วนช่วยให้นักเรียนเลือกแผนการเรียน หรือเลือกอาชีพได้ตรงกับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากว่า ก่อนที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพใดก็ตาม เขาควรจะได้รับ的帮助เหลือให้มีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างเพียงพอ ทั้งความรู้ ความเข้าใจในตนเอง และเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อที่จะช่วยให้เขานำความรู้ทั้งสองอย่างมาสัมพันธ์กันและคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 สาเหตุของการตัดสินใจเลือกอาชีพไม่ได้จากการวินิจฉัยของอีจี วิลเลียมสัน

อีจี วิลเลียมสัน (E.G. Williamson : 1972) วินิจฉัยปัญหาของการตัดสินใจเลือกอาชีพ ว่ามีสาเหตุดังนี้คือ

1. ยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ เพราะมีความสับสนไม่แน่ใจ ขาดข้อมูล ขาดประสบการณ์และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
2. ตัดสินใจเลือกอาชีพแล้ว แต่ไม่แน่ใจว่าการเลือกนั้นเหมาะสมหรือไม่ ต้องการการสนับสนุนในการตัดสินใจ
3. เลือกอย่างไม่มีประสิทธิภาพ คือ ไม่มีความสอดคล้องระหว่างลักษณะและปัจจัยส่วนตัวกับอาชีพที่เลือก
4. มีความไม่สอดคล้องกันระหว่างความสนใจในอาชีพกับความถนัด เป็นต้นว่าสนใจในอาชีพที่ตนไม่มีความถนัด หรือสนใจอาชีพที่ตนถนัด น้อยกว่าที่ควรจะเป็น

2. กระบวนการของทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล

วิลเลียมสัน (Williamson : 1939 อ้างถึงใน Crites 1981 : 27-31) กล่าวถึง กระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวคิดวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคลว่าเป็นทฤษฎีที่มีเหตุมีผล เป็นไปตามขั้นตอนการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวิเคราะห์ (Analysis) ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล และรายละเอียดเกี่ยวกับผู้รับบริการ ทั้งผู้รับบริการและผู้ให้การศึกษา รวบรวมข้อมูลที่เชื่อถือได้ เกี่ยวกับผู้รับการศึกษา ทั้งด้านความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ พื้นฐานเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว และลักษณะหรือองค์ประกอบอื่น ๆ บุคคลไม่สามารถวินิจฉัยลักษณะหรือองค์ประกอบอื่น ๆ ของตนได้อย่างครอบคลุมและละเอียดลึกซึ้ง จึงต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้ให้การศึกษา ซึ่งได้รับการฝึกเตรียมมาโดยเฉพาะ

2. ขั้นสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการสรุปข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพรวมของผู้รับบริการ

3. ขั้นวินิจฉัย (Diagnosis) เป็นการพิจารณาลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบกับข้อมูลด้านการศึกษาและอาชีพ

4. ขั้นการทำนาย (Prognosis) เป็นการคาดคะเนผล ของการเลือกตัดสินใจ

5. ขั้นการให้บริการปรึกษา (Counseling or treatment) เป็นกระบวนการที่ผู้ให้ปรึกษากับผู้รับบริการช่วยกันวางแผนเลือกอาชีพที่เหมาะสม

6. ขั้นการติดตามผล (Follow-up) เป็นการติดตามว่า การตัดสินใจนั้น สมดังจุดหมายที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด

ขั้นตอนที่ 1-4 เป็นขั้นตอนที่ผู้ให้บริการปรึกษามีบทบาทในการดำเนินการมาก ขั้นตอนที่ 5-6 เป็นขั้นตอนที่ทั้งผู้ให้การศึกษาและผู้รับบริการมีปฏิสัมพันธ์กันมาก

3. วิธีการ (Methods) ของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามทฤษฎี- วิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและ
ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยวิธีดำเนินการดังนี้

1. เทคนิคการสัมภาษณ์
2. การแปลผลแบบทดสอบ
3. การให้ข้อมูลด้านอาชีพ

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เทคนิคการสัมภาษณ์ (Interview Technique) หรือ
ขั้นตอนของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพ (Steffle and Grant :
1972 อ้างถึงในสุภาพรรณ โคตรจรัส 2532 : 152 - 153) ซึ่งมี
ขั้นตอนดังนี้

1.1 การสร้างสัมพันธภาพ (Establishing rapport)
ผู้ให้การปรึกษาจะสร้างความคุ้นเคย และเป็นกันเองกับผู้รับบริการ ให้เกียรติ
ผู้รับบริการ รักษาความลับ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ พื้นฐานของการสร้าง
สัมพันธภาพนั้น รวมถึงชื่อเสียง ความสามารถของผู้ให้การปรึกษา การเคารพ
และยอมรับ ท่าทีการแสดงออกของผู้ให้การปรึกษา ตลอดจนการสนใจ เข้าใจ
อบอุ่นและเป็นมิตร

1.2 การช่วยให้ผู้รับบริการ เข้าใจตนเอง (Cultivating
self-understanding) เป็นการช่วยให้ผู้รับบริการได้วิเคราะห์ตนเองด้าน
ต่าง ๆ และรู้จักตนเองมากขึ้นเกี่ยวกับลักษณะและปัจจัยของตน และได้เห็น
ภาพรวมของตนเอง รู้จักทั้งส่วนดีและส่วนบกพร่องของตนเอง จะมีการตีความ
ข้อมูล ซึ่งเป็นพื้นฐานของการวินิจฉัย แปลผลแบบทดสอบด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย
ถูกต้องและแม่นยำ

1.3 การให้ผู้รับบริการวางแผนการดำเนินงาน (Advising
or planning a program of action) เป็นการช่วยให้ผู้รับบริการได้
แนวทางเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพว่า จะต้องใช้การวิเคราะห์

ตนเองและวิเคราะห์อาชีพประกอบการวินิจฉัย รวมทั้งให้ผู้รับบริการตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลด้านอาชีพและหาข้อมูลด้านอาชีพที่ตนสนใจมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพ

1.4 การดำเนินการตามแผนการ (carry out the plan) หลังจากที่ผู้รับบริการได้ตัดสินใจแล้ว ผู้ให้การปรึกษา ให้การช่วยเหลือ ให้ผู้รับบริการดำเนินการตามแผนที่ได้ตัดสินใจแล้วนั้น โดยให้ข้อเสนอแนะและให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ

1.5 การส่งต่อไปยังผู้ให้การปรึกษาอื่น (Referral) เมื่อผู้รับบริการต้องการความช่วยเหลือในด้านที่ตนไม่สามารถให้บริการได้ ก็จะส่งผู้รับบริการนั้นไปยังผู้ให้การปรึกษาอื่น เพื่อช่วยเหลือต่อไป

สำหรับหลักการสัมภาษณ์ เจ จี ดาร์ลีย์ (J.G. Darley : 1950 อ้างถึงใน Crites 1981 : 34) ได้กล่าวถึงหลักการสัมภาษณ์ว่ามี 4 ประการ คือ

1. ไม่ใช้วิธีบรรยายหรือบอกให้ผู้รับบริการจดบันทึก
2. ใช้ภาษาง่าย ๆ ให้ผู้รับบริการเข้าใจเนื้อหาและข้อมูลต่าง ๆ
3. ให้แน่ใจว่า ผู้รับบริการต้องการพูดถึงเรื่องอะไร ก่อนจะให้ข้อมูล
4. ให้แน่ใจว่า รับรู้หรือเข้าใจทัศนคติของผู้รับบริการ เพราะมีฉะนั้นอาจจะทำให้การอภิปรายหยุดชะงัก หรือไม่สามารถแก้ปัญหาได้

2. การแปลผลแบบทดสอบ (Test Interpretation) การแปลผลแบบทดสอบอาจใช้วิธีต่อไปนี้คือ

2.1 ให้ข้อเสนอแนะโดยตรง ผู้ให้การปรึกษาแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาโดยเปิดเผย วิธีการนี้มักจะใช้กับผู้รับบริการที่มีจิตใจมั่นคง และต้องการให้ผู้ให้การปรึกษาแสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมา หรือใช้กับผู้รับบริการที่ยินยอมจะเลือกในสิ่งไม่เหมาะสม

2.2 การรูจใจ วิธีนี้ใช้ได้ประโยชน์เมื่อข้อมูลที่รวบรวมได้ บังทางเลือกอันใดอันหนึ่งอย่างชัดเจน

2.3 การอธิบาย เป็นวิธีที่ควรใช้มากที่สุด โดยผู้ให้การ ปรึกษาจะอธิบายถึง การวินิจฉัยข้อมูลอย่างละเอียด ด้วยความระมัดระวัง พยายามชี้ให้เห็นแนวทางต่าง ๆ ที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้รับบริการ ชี้แจง เหตุผลและให้รายละเอียดอย่างรอบคอบ

ไม่ว่าจะใช้วิธีการใดก็ตาม การตัดสินใจขั้นสุดท้ายเป็นสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้รับบริการ

แคมม์ และเรนน (Kamm and Wrenn 1950 : 32-42) พบว่า ผู้รับบริการปรึกษาจะยอมรับผลการทดสอบเป็นอย่างดี เมื่ออยู่ในสภาพการณ์ ดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

1. ผู้ให้การปรึกษาและผู้รับบริการ มีความเป็นกันเอง
2. ผู้รับบริการมีทัศนคติที่ดีตลอดการให้การปรึกษา
3. ผู้รับบริการพร้อมที่จะยอมรับข้อมูลใหม่ ๆ
4. ข้อมูลที่เสนอให้ จะต้องมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อปัญหาของ ผู้รับบริการ
5. ข้อมูลที่เสนอให้ไม่ขัดแย้งกับความนึกคิดของผู้รับบริการที่มี ต่อตนเอง

3. การให้ข้อมูลทางอาชีพ (Occupational Information) อาจดำเนินการดังนี้

3.1 การให้ข้อมูลเพิ่มเติม อาจให้เพื่อสร้างความมั่นใจใน อาชีพที่ได้เลือกแล้วหรือช่วยให้ตัดสินใจได้ระหว่างอาชีพที่สนใจและดูเหมาะสม พอ ๆ กัน หรือให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อจะได้มีการตัดสินใจที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

3.2 การให้ข้อมูล เพื่อตรวจสอบการเลือกอาชีพตามความ เป็นจริง การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้รับบริการได้พิจารณา ตรวจสอบ หรือปรับเปลี่ยนอาชีพที่เลือกให้ตรง และมีความเป็นไปได้จริง

3.3 การให้ข้อมูลเพื่อจูงใจให้ผู้รับบริการ มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบในการเลือก

4. การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม (Group Career Counseling)

4.1 ความหมายของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีลักษณะคล้ายกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มทั่ว ๆ ไป แตกต่างกันเพียงการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม จะเน้นหนักในเรื่องอาชีพ

วัชรีย์ ทรรศย์มี (2523) ได้ให้ความหมายของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลซึ่งมีความต้องการตรงกันที่จะวางโครงการประกอบอาชีพ หรือต้องการจะแก้ปัญหาด้านอาชีพ มาปรึกษากันหรือซึ่งกันและกันเป็นกลุ่ม โดยมีผู้ให้การปรึกษาร่วมอยู่ด้วย สมาชิกในกลุ่มจะมีโอกาสได้แสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึก และความคิดเห็นของแต่ละคน เป็นการได้ระบายความรู้สึกขัดแย้งในจิตใจ ได้สำรวจตนเองเพื่อให้เข้าใจตนเองยิ่งขึ้น ได้ฝึกการยอมรับตนเอง กล้าที่จะเผชิญปัญหา และได้ใช้ความคิดในการวางโครงการในอนาคต ในการแก้ปัญหาหรือการปรับปรุงตนเอง กับทั้งได้รับฟังความรู้สึกและความคิดเห็นเช่นเดียวกับตนและเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ได้เสนอแนะความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เขาเกิดความภาคภูมิใจว่า ตนเองสามารถให้ความคิดเห็นอันจะเป็นประโยชน์แก่กลุ่มได้ สำหรับสำเนาวัชรีย์ ทรรศย์มี (2529) กล่าวถึงความหมายของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มว่า เป็นกระบวนการกลุ่มและกิจกรรมของบุคคลหลายคน ที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในด้านอาชีพ ทำให้บุคคลได้มีโอกาสได้ระบายความรู้สึก ระบายปัญหา แสดงความคิดเห็น ทราบปัญหาของผู้อื่น จึงทำให้แต่ละคนเข้าใจปัญหา ยอมรับ และกล้าที่จะเผชิญปัญหา การพิจารณาปัญหาและสาเหตุแห่งปัญหา ทำให้บุคคลได้สำรวจตนเองซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจตนเองมากขึ้น การแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นของ

สมาชิกแต่ละคน ทำให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มเกิดความคิดและเห็นวิธีแก้ปัญหา หรือการปรับปรุงตนเอง

สรุป ความหมายของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกมีความต้องการตรงกัน ที่จะวางแผนเลือกอาชีพ หรือแก้ปัญหาด้านอาชีพมาปรึกษาหารือร่วมกัน โดยมีผู้ให้บริการปรึกษา ทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยกลุ่มให้กลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 จุดประสงค์ของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ประกอบด้วยจุดประสงค์ 4 ประการ คือ (วิชรี ทรัพย์มี : 2521)

1. เพื่อให้เข้าใจตนเองดีขึ้น ทั้งความถนัด ความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม และความต้องการ ตลอดจนรู้จักการแสวงหาข้อมูลทางอาชีพ

2. เพื่อให้มีพัฒนาการด้านอาชีพที่สมวัย

3. เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่ม ได้แสวงหาจุดมุ่งหมายในชีวิต ได้สำรวจตนเอง ได้รับฟังความคิดเห็นที่ผู้อื่นมีต่อตนเอง เพื่อให้เกิดความคิดเห็นในการเลือกอาชีพกว้างขวางขึ้น

4. เพื่อวางโครงการด้านอาชีพ และตัดสินใจเลือกอาชีพ

4.3 ลักษณะสำคัญของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม

แฮนเซนและเครเมอร์ (Hansen and Cramer : 1971 อ้างถึงในสำเนา ขจรศิลป์ : 2529) ได้ให้ทัศนะถึงลักษณะของกลุ่ม ที่มีประโยชน์ต่อการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพ ว่าควรมีลักษณะสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ คือ

1. สมาชิกกลุ่มต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน คือ ทุกคนต้องรับฟังความคิดเห็นและแสดงความคิดเห็น
2. สมาชิกของกลุ่มต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ซึ่งสมาชิกกลุ่มร่วมกันคิดขึ้น
3. กลุ่มจะต้องกำหนดแนวทางและข้อจำกัดสำหรับกิจกรรมของกลุ่ม
4. กลุ่มจะต้องกำหนดหน้าที่ และบทบาทของกลุ่ม และของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม
5. สมาชิกของกลุ่มจะต้องช่วยกันสร้างความรู้สึกระบายใจซึ่งกันและกัน
6. กลุ่มจะต้องทำให้เกิดความพึงพอใจให้แก่สมาชิกของกลุ่มแต่ละคน

การที่จะให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ และตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มจึงมีองค์ประกอบการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ดังนี้

4.4 องค์ประกอบการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม (Tolbert : 1974)

1. เป้าหมาย มีการกำหนดเป้าหมายที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
2. กระบวนการ เกี่ยวกับการที่ให้สมาชิกได้กระทำสิ่งต่าง ๆ ต่อไปใน
 1. การเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เปิดเผยตนเอง สำนวณความรู้สึก ทศนคติ และค่านิยมของตนเอง ในบรรยากาศที่ดีของกลุ่ม
 2. การสนับสนุนให้สมาชิกแต่ละคนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โดยมีข้อมูลย้อนกลับและการยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกอื่น ๆ เกี่ยวกับการเลือกอาชีพ การวางแผนและการกำหนดเป้าหมายทางอาชีพ

3. การให้สมาชิกได้พิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาอาชีพและตลาดแรงงาน เพื่อความสอดคล้อง และเป็นไปได้ ในการจัดการแก้ปัญหาการเลือกแนวทางการศึกษาและอาชีพของตน

4. การฝึกทักษะการตัดสินใจ

5. การสนับสนุนให้สมาชิกสามารถวางเป้าหมายชีวิต และอาชีพของตนเองได้ ตลอดจนพิจารณาอุปสรรค และทางแก้ไข

3. การรักษาความลับ สมาชิกต้องรักษาความลับเกี่ยวกับ เรื่องราวทั้งหลายที่มีการอภิปรายกันในกลุ่ม แต่สมาชิกมีสิทธิที่จะเปิดเผย ความรู้สึกนึกคิดและข้อมูลต่าง ๆ แก่กลุ่มได้ตามขอบเขตที่สมาชิกยินดีจะ เปิดเผย

4. สมาชิก จำนวนสมาชิกควรมี 6-10 คน จึงจะเป็นกลุ่มที่ เหมาะสมในการส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์กัน และให้ข้อมูลย้อนกลับต่อกัน ควรเป็นกลุ่มที่มีทั้งเพศชายและเพศหญิง และมีปัญหาหรือความต้องการที่ เหมือน ๆ กัน สมาชิกมีหน้าที่ดังนี้

1. แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้สึก และให้ข้อมูล ย้อนกลับต่อกลุ่ม

2. มีความใส่ใจ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และให้ ข้อมูลแก่กลุ่ม

3. มีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม รู้จักฟัง รู้จักถาม สรุปความ และสานประโยชน์ต่อกัน

4. รักษาความลับ เกี่ยวกับเรื่องราวที่อภิปรายกันในกลุ่ม

5. สมาชิกแต่ละคน มีสิทธิที่จะเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง และแสดงความรู้สึกนึกคิดแก่กลุ่มได้ตามขอบเขตที่ เขายินดีจะ เปิดเผย

5. ผู้นำกลุ่ม เป็นผู้มีความรู้ ทั้งในเรื่องการปรึกษาเชิงจิตวิทยา แบบกลุ่ม และข้อมูลทางอาชีพโดยผู้นำกลุ่มต้องมีหน้าที่ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กัน และสามารถให้สมาชิกได้เปิดเผยตนเอง และสำรวจตนเองเข้าใจ รับรู้ตนเองตามสภาพที่เป็นจริง
2. สนับสนุนให้สมาชิกรู้จักแสวงหาข้อมูลทางการศึกษา อาชีพและ ตลาดแรงงานที่เป็นประโยชน์ตามที่สมาชิกเข้าใจ
3. ฝึกให้สมาชิกรู้จักวิเคราะห์ข้อมูลของตนเองกับข้อมูลทางอาชีพที่น่าสนใจ รวมทั้งเรียนรู้กลวิธีการตัดสินใจทางอาชีพ
4. ฝึกให้สมาชิกเรียนรู้วิธีการวางแผนเป้าหมายทางอาชีพของตนโดยคำนึงถึง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้
6. ระยะเวลาในการเข้ากลุ่ม ในการเข้ากลุ่มแต่ละครั้งไม่ควรนานเกินไป ควรใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที ถึง 2 ชั่วโมง (Trotzer, 1977 : 186-187) สำหรับจำนวนครั้งจะกำหนดไว้ประมาณ 8 - 12 ครั้ง เชิร์ทเชอร์และสโตน (Shertzer and Stone, 1968 อ้างถึงใน ปิติ วิทยการ, 2536 : 17) กล่าวว่า ระยะเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับวัยรุ่นคือ 1 ชั่วโมง ถึง 1 ชั่วโมง 30 นาที และควรจะมีการประชุมกลุ่มสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยจากต่างประเทศ

ไฮก์ (Haig 1981 : 3882-A) ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ 12 จำนวน 159 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 85 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 74 คน โดยกลุ่มทดลองใช้เวลา 6 สัปดาห์ในการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านทัศนคติสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

มอนเตมูร์โร (Montemurro : 1981 : 4414-A) ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มและการให้ข้อเสนอต่อความสามารถในการเลือกอาชีพ โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาที่ออกจากโรงเรียนกลางคืน จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับข้อเสนอแนะทางอาชีพ ส่วนกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุมไม่ได้รับอะไรเลย การทดลองใช้เวลา 10 ครั้ง ผลปรากฏว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการเลือกอาชีพสูงกว่าคะแนนของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

คูเปอร์ และแวนมาตร์ (Cooper and Van Matre : 1986) ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม และรายบุคคลที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชาย 15 คน และหญิง 9 คนที่ยังตัดสินใจเลือกอาชีพไม่ได้ การจัดกลุ่มจะจัดตามระดับความไม่แน่ใจในการเลือกอาชีพ ซึ่งวัดโดยแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Scale : CDS) และแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ (Strong Campbell Interest Inventory : SCII) การปรึกษาแบ่งเป็นช่วง ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล การออกแบบทดลองเป็นการวัดก่อนและหลังการทดลอง ผลปรากฏว่า ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพทั้งแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล ทำให้ระดับการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ทาวเระ (Taveira 1987 : 74 : 17261) ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศโปรตุเกส มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน โดยใช้เวลาพบกันสัปดาห์ละครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง จำนวน 10 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มสามารถเพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนในกลุ่มทดลองได้อย่างมีนัยสำคัญ

มาร์ค เอ กีโด (Mark A. Guido, 1988) ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล ที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองและความวิตกกังวล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 40 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบรายบุคคล การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Scale : CDS) แบบสำรวจพัฒนาการด้านอาชีพ (Career Development Inventory : CDI) แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง และแบบวัดความวิตกกังวล ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มและรายบุคคล มีระดับคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้น และคะแนนความวิตกกังวลลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

งานวิจัยในประเทศไทย

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย ได้มีผู้ศึกษาเรื่องการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพ ดังนี้

เกษนีย์ สีมหาศาล (2531) ได้ศึกษาผลของการให้การปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคล ตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะ และองค์ประกอบของบุคคล ที่มีต่อทัศนคติในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจิรประวัติวิทยาคม จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มทดลองได้รับการปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคลคนละ 7 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง กลุ่มควบคุมได้รับการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพแบบปกติ เป็นเวลา 16 คาบ คาบละ 50 นาที ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติในการเลือกอาชีพของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

สมศักดิ์ สีตากลุณฤทธิ์ (2532) ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มกับโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง ต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนแพศึกษา จังหวัดขอนแก่น กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม และกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง โดยกลุ่มทดลองใช้เวลาสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวม 10 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือใด ๆ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม จะมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการปรึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง และนักเรียนในกลุ่มที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือด้วยวิธีใด ๆ อย่างมีนัยสำคัญ และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง จะมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนในกลุ่มที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือด้วยวิธีใด ๆ

คณิงนิจ เนติประวัตติ (2534) ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะบุคคลและองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอังกาบพิภทวิทย์วิทยาเขต จังหวัดอังกาบ กลุ่มควบคุมได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวม 15 ครั้ง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ปิติ วิทยการ (2536) ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ต่อการตระหนักรู้ในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโพธิ์ไทรงาม อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม โดยใช้เวลาสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมงรวม 12 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสำรวจการตระหนักรู้ในอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทาง

อาชีพแบบกลุ่ม มีคะแนนการตระหนักรู้ในอาชีพเพิ่มขึ้น และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญ

แก้วกานต์ ภูมิศรีแก้ว (2536) ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มต่อความพร้อมทางอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จังหวัดหนองคาย กลุ่มทดลองได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง จำนวน 15 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีความพร้อมทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุมและสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ

สรุป จากการศึกษาวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า สามารถนำการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มและรายบุคคล มาช่วยเหลือนักเรียนในการรู้จักตนเอง ในการเพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพ เสริมสร้างทัศนคติในการเลือกอาชีพ เพิ่มการตระหนักรู้ในอาชีพ เพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ เท่าที่สำรวจงานวิจัยในประเทศไทย ยังไม่พบผู้ใดศึกษาเรื่อง ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพเลย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษา ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล (Trait and Factor Theory) ที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ เนื่องจากต้องการช่วยเหลือนักเรียนในการวางแผนในเรื่องการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง และทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคลก็เป็นทฤษฎีที่ช่วยในเรื่องการตัดสินใจได้อย่างสมเหตุสมผล เนื่องจากเป็นการเลือกจากการวิเคราะห์ลักษณะตนเอง และวิเคราะห์อาชีพ ประกอบกัน ดังได้กล่าวแล้ว ในหัวข้อความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนารีนรินทร์จังหวัดแพร่ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม จะมีระดับการตัดสินใจเลือกอาชีพด้านความแน่ใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่าก่อนได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม
2. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม จะมีระดับการตัดสินใจเลือกอาชีพด้านความแน่ใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่านักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม
3. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม จะมีระดับการตัดสินใจเลือกอาชีพด้านความไม่แน่ใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพต่ำกว่าก่อนได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม
4. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม จะมีระดับการตัดสินใจเลือกอาชีพด้านความไม่แน่ใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพต่ำกว่านักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนที่ต้องการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพ จำนวน 10 คนได้ปรึกษาร่วมกันเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ โดยมีนักจิตวิทยาการปรึกษา

(Counselor) เป็นผู้นำกลุ่ม ทำหน้าที่เอื้ออำนวยให้กลุ่มมีบรรยากาศแห่งความอบอุ่น การยอมรับ มีความไว้วางใจต่อกันและให้สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล โดยยึดหลักที่ว่า การให้สมาชิกวิเคราะห์ตนเอง วิเคราะห์อาชีพที่สนใจ และวางแผนการตัดสินใจเลือกอาชีพได้

การตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ การที่บุคคลได้วางแผนการและตัดสินใจที่จะประกอบอาชีพนั้น โดยนำเอาความรู้เกี่ยวกับอาชีพและความเข้าใจตนเองมาผสมผสานกันเพื่อหาทางในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมของตน ผู้ที่ตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ บุคคลที่เลือกอาชีพโดยพิจารณาจากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ ได้แก่ ความถนัด ความสนใจ ค่านิยม บุคลิกภาพของตนเองและบุคคลแวดล้อม เช่น ผู้ปกครอง ญาติ ครู ครอบครัว ตลอดจนถิ่นที่อยู่และค่านิยมในชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้ การตัดสินใจเลือกอาชีพ หมายถึง คะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพจากแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Scale) ซึ่งประกอบด้วยคะแนน 2 ด้านคือ ด้านความแน่ใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และด้านความไม่แน่ใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยพิจารณาคะแนนทั้ง 2 ด้านประกอบกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากร หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนารีรัตน์จังหวัดแพร่ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ปีการศึกษา 2538 จำนวน 568 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนารีรัตน์จังหวัดแพร่ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ปีการศึกษา 2538 ที่สมัครใจเข้ารับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม จำนวน 20 คน โดย

สุ่มตัวอย่างจากประชากร เป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม
กลุ่มละ 10 คน

3. กลุ่มทดลอง หมายถึง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ที่ได้รับการ
การศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง
30 นาที จำนวน 12 ครั้ง

4. กลุ่มควบคุม หมายถึง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ที่ไม่ได้
เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น

5. ตัวแปรในการศึกษา

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเข้ากลุ่มการศึกษาเชิง
จิตวิทยาทางอาชีพ โดยใช้ทฤษฎีการศึกษาตามแนวคิดวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัย
ส่วนบุคคล

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ได้
จากแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม
ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อให้ครูแนะแนวนำการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม
ไปเป็นแนวทางในการช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่สามารถเลือกแนวทางศึกษาและ
ประกอบอาชีพได้